

УДК 338:657

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**FORMATION OF THE ACCOUNTING POLICY OF THE ENTERPRISE
IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATUS**

докт. екон. наук, О.О. Євсєєва¹,

¹Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

D. Sc. (Econ.) O.O. Ievsieieva

¹Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» №2120-ІХ від 15.03.2021р. [1] (далі – Закон №2120-ІХ) відбулися ключові зміни в оподаткуванні, зокрема щодо податку на прибуток, ПДВ, ПДФО та військового збору, земельного та екологічного податків. Введення військового стану та відповідних змін в поточне податкове законодавство вочевидь потребує внесення коректив в облікову політику підприємства на цей час та визначений законодавством післявоєнний термін, адже саме облікова політика чинить вагомий вплив на досягнення економічної безпеки, а її відсутність або нераціональна розробка призводять до значних недоліків організації діяльності підприємства, проблем в функціонуванні систем внутрішнього контролю та управління підприємством. [2]

Податкові відносини в умовах воєнного стану – справа непроста, але вкрай необхідна для підтримки як економіки країни, так і підприємництва. Так, Закон №2120-ІХ передбачає певні податкові зміни щодо: сплати податків, податкових перевірок, дії строків, податкової відповідальності тощо.

Щодо сплати податків (пріоритетний огляд джерела [1]). З 1 квітня 2022 року та на період дії воєнного стану для фізичних осіб-підприємців (далі – ФОП), платників єдиного податку I та II групи, сплата єдиного податку – добровільна. Той, хто не бажає сплачувати податок у період воєнного стану, просто не заповнює декларацію за вказаний період.

Під час мобілізації ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування та належать до II та III груп платників єдиного податку, а також юридичні особи, які належать до III групи, можуть за власним рішенням не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних Сил України.

З 1 квітня 2022 року ФОП та юридичні особи, в яких упродовж

минулого календарного року дохід не перевищує 10 мільярдів гривень, можуть перейти на сплату єдиного податку III групи за ставкою 2 % із урахуванням такого: до таких платників єдиного податку не застосовуються будь-які обмеження щодо кількості найманих працівників; платники єдиного податку не є платниками податку на додану вартість; авансовий внесок єдиного податку сплачуються щомісячно до 15 числа за підсумками попереднього місяця; податкова звітність подається щоквартально у строки, передбачені для квартальної звітності.

При цьому не зможуть стати платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, які: організують та проводять азартні ігри, лотереї та парі; займаються обміном іноземної валюти; виробляють, експортують, імпортують та продають підакцизні товари; здійснюють видобуток та реалізацію корисних копалин; займаються певними видами фінансової діяльності, зокрема страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди і компанії тощо.

Платник податків повертається на систему оподаткування, яка використовувалася до переходу на систему єдиного податку за ставкою 2% з початку наступного календарного місяця, після припинення воєнного стану.

З 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний стан платники податків звільняються від сплати плати на землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди (далі – земельні ділянки, що розташовані на території, на якій проводяться бойові дії та на тимчасово окупованих територіях).

Платники податків звільняються від сплати загального мінімального податкового зобов'язання за земельні ділянки, що розташовані на території, на якій проводяться бойові дії та на тимчасово окупованих територіях за 2022 та 2023 податковий рік.

Крім того, у 2022 податковому році платники податків звільняються від сплати екологічного податку за об'єкти оподаткування, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації.

Податкові перевірки (пріоритетний огляд джерела [1]). Під час дії воєнного стану дозволяється проводити лише фактичні податкові та камеральні перевірки декларацій, до яких подано заяву про повернення суми

бюджетного відшкодування податку на додану вартість.

Фактичні податкові перевірки (за місцем фактичного провадження платником діяльності) здійснюються: щодо дотримання норм законодавства про регулювання обігу готівки; ведення касових операцій; наявності відповідних ліцензій та свідоцтв; дотримання роботодавцем вимог законодавства щодо оформлення трудових відносин з працівником; порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій.

Будь-які інші перевірки забороняється проводити на період дії воєнного стану, а ті перевірки, які розпочалися та не завершилися до 24 лютого поточного року зупиняються до закінчення воєнного стану.

Щодо дії строків (пріоритетний огляд джерела [1]). На період дії воєнного стану на території України зупиняється дія строків, визначених податковим законодавством.

Податкова відповідальність (пріоритетний огляд джерела [1]). На період дії воєнного стану забороняється: нараховувати штрафи за порушення, пов'язані зі сплатою єдиного внеску; застосовувати покарання за порушення порядку здійснення розрахункових операцій. Виключення: здійснення розрахункових операцій під час продажу підакцизних товарів; звільнення держави від відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями, бездіяльністю.

Таким чином, наведені зміни на законодавчому рівні потребують негайної зміни в положеннях облікової політики на рівні підприємства, що за звичайних умов є практично неприпустимим явищем посеред облікового року. Або, якщо такі зміни відбуваються посеред облікового року, потребує здійснення спеціальних облікових процедур перерахунку показників до співставного вигляду із фінансовими витратами на доплату донарахованих зобов'язань по податках та зборах із подальшим відображенням у фінансовій звітності.

Облікова політика застосовується щодо подій і операцій з моменту їх виникнення, тобто визначається вплив її зміни на події минулих періодів, за винятком випадків, коли зі зміною облікової політики суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року неможливо визначити. У цьому випадку облікова політика поширюється тільки на події й операції, які відбуваються після дати зміни облікової політики. [3]

[1] Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: *Закон України* від 15.03.2021р. №2120-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

[2] Євсєєва О.О., Євсєєв А.С., Ковальова Д.А. Фахові аспекти формування облікової політики підприємства в контексті розбудови його ефективної системи економічної кібербезпеки. *Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика*: Матеріали Сімнадцятої науково-практичної міжнародної конференції (3–4 червня 2021 р., м. Харків, Україна). Харків : УкрДУЗТ, 2021. С. 136 – 138. URL : <http://mt.kart.edu.ua/images/stories/konf-1/history/progpam/2020.pdf>

[3] Чацкіс Ю. Д., Гейер Е. С., Наумчук О. А., Власова І. О. Організація бухгалтерського обліку. *Навч. посіб.* – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.